

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 26. februvarija 1890.

Obseg: Seja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske dne 10. februvarija 1890. — Najpripravnejši čas za setev. — Črtica o kmetovalčevem izobraževanju. III. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Seja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske dne 10. februvarija 1890.**

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik g. ces. svétnik Ivan Murnik, navzoči so bili podpredsednik gosp. Jos. Fr. Seunig, odborniki gg. Goll, baron Lazarini, Ogorevc, Povše, Robič, Šiška, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Tajnik poroča o računskem zaključku za l. 1889. ter predlaga pristopnino novih udov l. 1889. v okroglem znesku 500 gld. priložiti k družbeni glavnici. Predlog se vzprejme.

Glede olajšav ob naročitvi modre galice stori odbor primerne ukrepe ter ukrene kupiti 50 škropilnic za škropitev trt. Te škropilnice dobodo posamezne podružnice, katere naj jih bodo razposojevale revnejšim posestnikom, ki so naročili galice.

Ker je dobila družba od slav. deželnega odbora 400 gld. za premije pridnim zatiralcem mrčesov, ukrene odbor razpisati 40 daril po 10 gld. tistim županstvom, katera si pridobodo posebnih zaslug za zatiranje. Zglasitve morajo biti potrjene od podružničnega načelstva, ter naj županstva porabijo premije za kako obče koristno reč.

Ukrene se dovoliti enemu mladenču iz Sela podpore 50 gld., da se gre učiti sirarstva.

Ustanovitev agrarskega komiteja vzame odbor na znanje in ukrene njegove namere podpirati.

Poročilo o stanji in delovanji rateške podružnice vzame odbor na znanje.

Ravno tako tudi poročilo o trtni uši l. 1888.

Deželni odbor naznanja, da je na prošnjo glavnega odbora nakazal nadučitelju Tomšiču v Vipavi primerno podporo, da prične poučevati o pletarstvu.

Odbor ukrene prošnjo občine Moravče, da se ji dovoli še eden semenj v poletnjem času, podpirati pri c. kr. deželni vladi.

Prošnjo novomeške podružnice za podporo k napravi poskusnih ameriških vinogradov ukrene glavni odbor s toplim priporočilom izročiti vis. c. kr. deželni vladi.

Družbenemu pisarničarju dovoli se primerna nagrada.

Na predlog gosp. deželnega gozdnega nadzornika in odbornika W. Golla ukrene dati glavni odbor častno pismo gospe veleposestnici Mariji Greslevi v Trebnjem v priznanje njenih zaslug za gozdarstvo.

Več vlog vzame glavni odbor na znanje ali pa jih primerno reši.

Najpripravnejši čas za setev.

Čas setve se ravna po obnebj, zemlji, vremenu in rastlini. Čim manj ugodno je obnebbe, toliko poprej treba sejati, da se vsaj nekoliko seme razraste pred zimo. Po mrzlih krajih mora biti spomladanska setev pozna.

Na rahlo in peščeno zemljo je sejati spomladi, ali zgodaj, da dohaja v prid zgodnji setvi zimska vlaga, ker kakor hitro izgine ter sejemo šele, kadar je iz zemlje izpuhtela vsa, negotov je uspeh setve, celo bati se je, ali bode vzkalilo seme. Zarad tega sejejo le malo ali celo nič jarega žita po pokrajinah, ki imajo navadno suho spomlad. Če trpi rastlina že mlada, smemo se od nje le malo nadejati, in če tudi pozneje prihaja dovolj dežja, vendar se ne bo popolnoma popravila.

Po mokrih zemljah je boljša pozna spomladanjska setev, da se poprej posuši nekoliko vlažna zemlja, ker v vlažni, mrzli zemlji le slabo kali vsejano zrnje. Zato vidimo, da sejejo nekateri zimsko žito že kvaterni teden

pred sv. Mihelom, drugi pa po gorkejših deželah, n. pr. primorskih, ne podvizajo se z jesensko setvijo, in zadovoljni so, da posejejo pšenico vsaj do sv. Lukeža. Nasprotno ga sejejo zgodaj spomladi in sade na pr. po Goriškem že konec februarja krompir, in je že zelen, ko pričenjajo kmetovalci spomladanjsko setev po mrzlejših krajih.

Čas setve se ravna tudi po vremenu vsakega leta. Nikdar ne smemo sejati ob mokrom, ker od take setve ne smemo pričakovati bogate žetve. Slabo deževno vreme opravičuje nekoliko prepozno setev.

Enoletne rastline, ki potrebujejo mnogo časa, da dozore, morejo se sejati kolikor mogoče zgodaj. Zato naj služi sledeče pravilo: Rastline, ki morejo prenašati vse neugodne vplive zraka in vremena, smejo se poprej sejati od onih, ki hote gorke zemlje in ugodnega vremena. Séjati je le ob tihem vremenu, posebno če je nekoliko južno, ker tako vlažno vreme pospešuje, da seme prej kali, presuho vreme pa ga zatira.

Črtica o kmetovalčevem izobraževanju.

III.

Človeško življenje delimo v tri dobe:

- 1.) v dobo rasti (mladost),
- 2.) v dobo dela in
- 3.) v dobo počitka (starost).

Dasi se mora človek vse svoje življenje učiti, ako noče zaostajati za časom, vendar je prva doba (delimo jo v tri oddelke) prav posebno za to prikladna in tudi za to določena. Seveda nista prvi čas (do 6. ali 7. leta) niti telo niti duh toliko čvrsta, da bi mogla zmagovati kak napor — telesen ali duševen. Z vzgojo pa se mora pričeti takoj. Vedno je treba gledati na končni namen, da se vzgoji rod krepek, nraven in zveden v svojem stanu. Na telesno rast vpliva posebno primerna hrana in obleka, zdravo stanovanje, čiščenje telesa itd., a na nravni razvoj družinsko življenje sploh. Kadar sta duh in telo zadosti čvrsta, pričeti je s šolskim poukom, kateri naj se uredi po razvitku uma, ali, kakor pravimo, starosti primerno. To je drugi oddelek prve dobe. Otrok zapustivši ljudsko šolo (s 14 leti), krepak je tudi telesno že toliko, da se lahko privaja različnemu delu. V tem (tretjem) oddelku prve dobe je kmetovalcu dolžnost, da se popolnoma priuči svojemu delu, oziroma, da si popolni tudi strokovno znanje. Dorastel, vešč delu in strokovno izobražen, prestopi v drugo dobo, v kateri ga čaka mnogo truda in skrbi. Čim bolje se je pripravil, tem bolje izhaja. A kako naj se pripravlja za delo?

Zidarski mojster, ki hoče postaviti trdno in trpežno stavbo, poiskati mora primerne prostora, pripraviti za zidanje dobrih snovi, postaviti močen temelj, sezidati nanj trdno zidovje in vse skupaj pokriti z dobro streho. Ako ni te ali one reči, stavba ne bode po volji svojemu stavitelju. Stavbe brez temelja si pač ni lahko misliti, slabo zidovje podere se prej ali slej samo od sebe, in

še tako trdno poslopje razvaliti se mora sčasoma, ako nima strehe ter ne more kljubovati vremenskim vplivom.

S stavbo primerjamo lahko vsako družbo, naj ji pravimo tako ali tako, pa tudi vsakega posameznega človeka; ž njeno izpeljavo pa dovršenost v sestavi in delovanji družeb, oziroma človeško izobraženje. Tudi tukaj naj se postavi trdna podloga, naj se uspešno nadaljuje in pametno zvrši. Po pravici gledajo dandanes v obče najbolj na začetek, na temelj daljnemu izobraževanju. Ako je začetek dober smemo nadejati se srečnega konca, ako pa takoj začetek ni kaj prida, kakšen more biti konec?

Temelj človeškemu znanju polaga ljudska šola, ta tolikokrat imenovana in obravnavana imenitna naprava človeške družbe. Ta hoče imeti takšno, on zopet drugačno. Da pa bodi poduk šolski tako urejen, da daje ljudem nekaj splošnega znanja, splošne omike, katero naj druge šole po potrebi popolnjujejo, — v tem se zlagajo vsi. — Ako pa reč natančneje opazujemo, ako vprašamo, kaj je namen šolski mladini, spoznali bomo, da bode prihodnost te mladine tako različna, da bi morda vendar le ne bilo prenapačno, ako bi gledali v gotovih razmerah v ljudski šoli tudi na strokovno izobraževanje. Res je, da so za više stanove srednje in velike šole, za trgovce trgovske, za obrtnike obrtne šole, po katerih se vsak o v svoji stroki lahko izobrazi. Tudi kmetovalci imajo svoje kmetijske šole, toda — da ostane pri kmetijskem stanu — koliko kmetovalcev pa je, da bi se šolali po kmetijskih šolah? Res se naše ljudstvo vse premalo zanima za nje, vendar pa tudi v najugodnejšem slučaju je še jako mnogo ljudstva, katero gotovo ne pojde v kmetijske šole, pa jim tudi treba ne bode. Semkaj spada ves delavski stan in pastisti, kateri imajo le po malo zemlje. Ne moremo pa reči, da bi tem ljudem strokovnega izobraženja ne bilo treba. Ravno nasprotno. Prav potrebno jim je (kar že iz prejšnje razprave veme), a ne toliko, kolikor imovitejšim kmetovalcem. Zato je pa jedinemu izobraževališču, katero jim je dostopno, ljudski šoli, namreč dolžnost, podati jim tudi potrebnega strokovnega pouka. Nekoliko čitanja, pisanja in računjenja danes ne zadostuje več! Ako jim ljudska šola ne bode dala potrebnega pojasnila, kje naj ga dobodo? — Šicer je pa trdna strokovna podloga prav zelo potrebna tudi onim, ki nameravajo iti v kmetijske šole in jih hočejo dovršiti z dobrim uspehom. Kaki križi in težave so večinoma z novimi učenci po kmetijskih šolah, predno se jim vbije v glavo le pojem o kmetijski vedi, vedo le tisti, ki imajo ž njimi opraviti. Ako bi učenci že trdni bili v osnovnih učnih rečeh, koliko več, koliko temeljiteje in s koliko večim uspehom bi se mogli učiti!

Vsakemu stanu ne prija enako izobraževanje, na nobenega pa se takoj v ljudski šoli ni toliko ozirati, kolikor na kmetijskega. Kadar se bode preosnovala ljudska šola tako, da bode dajala pa poljedelskih krajih kmetovalcem potrebnega strokovnega pouka, približalo se bode so-